

Қорачикдаги
меҳр

5

6

ПАРИ ОШИҚ
БЎПМАСИН ЭКАН

Кимлигини
айтмади...

8

Фирдавс

8

чемпионлик камарини
сақлаб қолди

БУ МУҚАДДАС ВАТАНДА АЗИЗДИР ИНСОН!

Ўлмас сиймолар

Машраб
НУРИНБОЕВ
сураат-лавҳаси.

ОЙНИ ОЛИБ БЕРАЙМИ...

Кўнгли гулдек чиройли шоира Саида Зуннунованинг майин овози, меҳрибон қарашлари-ю позиктаъблик ила ёзган шеърлари, ҳикоялари... гўёки баҳорга ўхшарди. Улар баҳордек гўзалликни ўргатарди. Мен, айниқса, Наврўз кунлари опани кўп эслайман. Бу йил яна шундай бўлди. “Ойни олиб берайми, гуллар те-риб келайми...” деб қизига айтган мунис алласи ҳаёлимдан сира кетмай қолди. Ва мен ўриклар гуллаган кунларда сеvimли ёзувчимиз, Ўзбекистон Қаҳрамони Саид Аҳмад домла ва дилбар шоирамиз Саида опалар яшаган хонадонга йўл олдим.

Қаҳҳор бахши РАҲИМОВ:

4

— Кўп жойларга бораман, айримлар тўй-томошаларда бахшиларга қандайдир бошқачароқ қарашади. “Яна дўмбира эшитамизми?! Эстрада йўқмикан?” деган висир-висир гаплар тарқалади. Шу вақтда менинг бутун баданим зарбага мойил бўлади. Нимадан куляпти улар?! Ўзининг устидан ўзи куляпти! Нима, бу мерос фақат меникимиз? Мен шунчаки ижрочиман. Ота-боболаримнинг асрий садоларини авлодларга етказ-моқчиман. Шунинг учун овозларимни еб, тирноқларимни дўмбирага еди-риб ижод қиляпман. Бахшилар ҳам эстрадачи бўлиши мумкин эди. Йўқ, биз аждодлар ананасини давом эттирмоқчимиз, чет мамлакатларга ҳам ёймоқчимиз.

3

«МАТБУОТ ТАРҚАТУВЧИ»

АКЦИЯДОРЛИК
КОМПАНИЯСИ —
ДОИМИЙ
ҲАМКОРИМИЗ!

МЕРОС ТАЛАШГАН ОБРЎ ТОГМАЙДИ

Фуқаролар қайси ҳолатларда моддий ва номоддий мулкларни мерос қилиб олиш ҳуқуқига эга бўладилар, бу борада юзага келувчи масалалар қандай қонуний асосларга кўра тартибга солинади?

Энг аввал фуқаролар меросга оид муҳим тушунчаларга эга бўлишлари лозим. Мерос очилган пайтда мерос қолдирувчига тегишли бўлган, унинг ўлимидан кейин ҳам бекор бўлмайдиган барча ҳуқуқ ва мажбуриятлар, яъни мерос қолдирувчига тегишли бўлган хусусий мулк, кредит муассасаларида сақланаётган омонатлар, мулк билан боғлиқ бўлган айрим номулкий ҳуқуқлар ва мажбуриятлар, деҳқон ҳўжалиги ер участкаси сингари объектлар мерос ҳуқуқи таркибига киради.

Мерос қолдирувчига тегишли бўлган шахсий номулкий ҳуқуқлар ва бошқа номоддий бойликлар меросхўрлар томонидан тасарруф қилиниши мумкин. Бунда номоддий бойликлар деганда, интеллектуал фаолият натижалари, хизмат ва тижорат сирлари ҳамда шахсий номулкий ҳуқуқларга бўлган ҳуқуқлар тушунилади. Ижодий фаолиятнинг аниқ бир шаклда, кўринишида ифода этиладиган натижалари интеллектуал мулк ҳисобланади. Шунингдек, ушбу натижаларга тенглаштирилган ҳисомий ёки юридик шахс махсуслотлари, воеиталари (фирма номи, товар белгиси, хизмат белгиси ва ҳ.к.) ҳам интеллектуал фаолият натижалари сифатида тан олинади. Ушбу натижаларга нисбатан фуқаронинг ёки юридик шахсининг мулук ҳуқуқлари эътироф этилади ва унинг шахсининг фойдаланишига мулк эгасининг рухсати билангина йўл қўйилади.

Юридик шахс соқланган ҳар қандай кооператив, тижорат ташкилотларига аъзолик ҳуқуқи, уларнинг фаолиятида иштирок этиш ҳуқуқи (агар, қонун ёки шартнома ва уставларда бошқа ҳол белгиланган бўлмаса) мерос таркибига кирмайди, аммо мерос қолдирувчининг улуши (пай бадалла-

ри) мерос таркибига киради.

Банк муассасаларига қўйилган моддий бойликлар омонатчи вафотидан кейин уларни бошқа шахсларга бериш ёки давлатга ўтказиш ҳақида воеият қолдирган бўлса ва бу омонат Фуқаролик Кодекси (18-боб) ёки Оила Кодекси (23-модда)да белгиланган тартибга биноан умумий мулкни ташкил этса, омонатчининг воеияти фақатгина ўзининг улушига нисбатан татбиқ қилинади.

«Деҳқон ҳўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 30 апрелдаги Қонунининг 9-моддасига мувофиқ, томоққа ер участкасига мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ҳуқуқи, «Фермер ҳўжалиги тўғрисида»ги Қонунининг 12-моддасига мувофиқ эса ер участкасини ижарага олиш ҳуқуқи, деҳқон ва фермер ҳўжалигининг бошлиғи (раҳбари) вафот этган тақдирда, шу ҳўжалик аъзоларининг ўзаро келишуви асосида деҳқон, фермер ҳўжалиги фаолиятини давом эттириш истагини билдирган ҳўжалик аъзоларидан бирига мерос бўлиб ўтади. Деҳқон, фермер ҳўжаликларига берилган томоққа ер участкалари бўлиниши мумкин эмас.

Шу ўринда қимлар меросхўр бўлиш ҳуқуқига эга, деган савол туғилиши табиий. Фуқаролик кодексининг 1118-моддасига мувофиқ, мерос очилган пайтда ҳаёт бўлган фуқаролар, шунингдек, мерос қолдирувчининг ҳаётлик пайтда ҳомила ҳолида бўлган ва мерос очилгандан кейин тирик тутилган болалари воеият ва қонун бўйича меросхўрлар бўлиши мумкин. Шунингдек, мерос очилган пайтда ҳаёт бўлган, мерос қолдирувчи билан қариндошлик муносабатларини ўрнатган шахслар қонун бўйича меросхўрлар доирасига киради ҳамда қариндошлик даражасига қараб, Фуқаролик кодексининг 1135-1138-моддалари талабига мувофиқ ворисликка қақрилади. Меросхўр мерос очилгунга қадар вафот этган тақдирда тақдим қилиш ҳуқуқи, қонунга биноан, унинг авлодларига ўтади. Бунда улуш, тақдим қилиш ҳуқуқи бўйича бир хил даражадаги қариндош бўлган авлодлар ўртасида тенг тақсимланади. Шу қондан келиб чиқиб, агар ўғил (қиз) ота ёки онадан олдин ва-

Ҳуқуқ

фот этган бўлса, ундан кейин вафот этган ота ёки онанинг мулкига ўлган фарзанднинг болалари ҳам тақдим қилиш ҳуқуқи бўйича ворис бўлади. Бирок, вафот этган шахсининг турмуш ўртоғи тақдим қилиш ҳуқуқи бўйича меросхўр бўла олмайди.

Нолойқ меросхўрларни ворисликдан четлатиш учун асос бўладиган ҳолатлар фақатгина суд томонидан белгиланади.

Мерос қолдирувчи ўзига тегишли мол-мулкнинг ҳаммасини ёки бир қисmini бир ёки бир неча фуқарога, шунингдек, юридик шахсларга, фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органига ва давлатга воеият қилиб қолдириши мумкин. Воеиятноманинг мазмунидан қатъи назар, мерос қолдирувчининг воеият етмаган ёки меҳнатга қобилиятсиз болалари, шу жумладан, фарзандликка олган воеият етмаган болалари, меҳнатга қобилиятсиз эри (хотини) ва меҳнатга лаёқатсиз ота-онаси, шу жумладан, уни фарзандликка олган меҳнатга қобилиятсиз шахслар меросдан мажбурий улуш олиш ҳуқуқига эгадирлар. Мажбурий улуш олувчиларнинг ҳиссаси қонун бўйича ворис бўлган тақдирда, уларга тегишли ҳиссанинг ярмидан кам бўлмаслиги лозим.

Мерос қолдирувчининг неварачеваралари тақдим қилиш ҳуқуқи бўйича ворис ҳисобланади, бироқ, улар меҳнатга лаёқатсиз бўлсалар ҳам мажбурий улуш олиш ҳуқуқига эга эмаслар, худди шунингдек, қонун бўйича иккинчи ва кейинги навбатдаги меросхўрлар ҳам меросдан мажбурий улуш олиш ҳуқуқига эга эмаслар. Чунки, мажбурий улуш олиш ҳуқуқи фақат биринчи навбатдаги меросхўрларга тааллуқлидир.

Амалиётда мулк эгаларининг ҳаётлик вақтида ўз мулкларини оила аъзоларидан бирига воеият қилиб қолдирмагани ёки ҳада етмагани қўллаб муаммоларни келтириб чиқармоқда. Айрим оилаларда ака-ука ва опа-сингиллар ўртасида суд орқали мерос талаш-иш, улар ўртасида тушунмовчилик ва жанжал-низоларнинг келиб чиқиши, натижада оилавий ришталарнинг узилиши, оилаларда носоғлом воеият юзага келиши ҳолатлари ташвишлидир.

Ҳабибулла ҲОШИМОВ,
Фуқаролик ишлари бўйича
Тошкент вилояти Бекобод
туманларо суди раиси.

Жараён

СОЛИҚ БИЛИМЛАРИ — БОЛАЛАРГА!

Яқинда Бухоро солиқ коллежида «Солиқ билимлари — болаларга!» кўрик-танловининг вилоят босқичи ўтказилди. Унда тўртта номинация бўйича биринчи ўринни қўлга киритган совриндорлар ўзаро беллашишди.

Танловнинг 1-4-синфлар ўқувчилари учун «Солиқ мавзусининг суратлардаги тасвири» деб номланган биринчи номинацияда Бухоро шаҳридаги 34-мактабнинг 3-синф ўқувчиси Мирзобибхоним Исмоилов, «Солиқ мавзусининг ҳикояларда акс эттирилиши» йўналишида Бухоро шаҳридаги 23-мактаб 9-синф ўқувчиси Наргиза Ҳақимова, «Ўзбекистон Республикасида солиқ сиёсати» мавзусидаги энг яхши номинациясида Бухоро солиқ коллежи II-босқич талабаси Алишер Йўлдошев ҳамда «Солиқлар нимага тўланади ва нималарга сарфланади?» мавзусидаги компьютер тақдироти бўйича бўлган номинацияда Жаҳоҳир Абдуллаев фахрли биринчи ўринни эгаллаб, ушбу танловнинг республика босқичида иштирок этиш имкониятини қўлга киритди.

Зулфия ХАЛИЛОВА,
Бухоро вилоят ДСБ
ахборот хизмати ходими.

ҲАМКОРЛИКДА ҲИҚМАТ КЎП

Чирчиқ шаҳридаги 25-умумтаълим мактабида «Мактаб-оила-маҳалла» ҳамкорлиги самарадорлигини ошириш борасида амалга оширилаётган ишлар ва миллий мафкура, миллий ғоя асосида эркин ва мустақил фикрловчи ёшлар маънавиятини шаклланти-

риш» мавзусида тадбир ўтказилди. Унда Ўзбекистон халқ ёзувчиси Худойберди Тўхтабоев, маҳалла фаоллари, ота-оналар, педагоглар ва мактаб ўқувчилари иштирок этди.

Тадбирда юртимиз ёшларининг таълим-тарбияси йўлида амалга оширилаётган ислохотлар ва улар учун яратиб берилаётган имкониятларнинг самарали кечатилиши, бу борада мактаб-оила ва маҳалла ҳамкорлигининг аҳамияти алоҳида таъкидланди. Кечада ўқувчилар томонидан тайёрланган турли сахна кўринишлари, қўй-қўшиқлар, лавар ва айтишувлар ихро этилди.

Лутфулло УСАНОВ

“ЭКОСАН” УЧРАШУВЛАРИ

“Ўзбекистон Республикасининг Барқарор тараққиёт мақсадлари учун таълим концепцияси» дастури доирасида республика табиати муҳофаза қилиш давлат қўмитаси “Экосан” халқаро жамоат фонди билан ҳамкорликда Миллий матбуот марказида “Жамоатчилик хабардорлиги — биохилма-хилликни муҳофаза этишнинг муҳим омилли” Тошкент ирригация ва мелiorация институтида “Атроф-муҳит муҳофазаси ва табиий ресурслардан барқарор фойдаланишнинг долзарб масалалари”, Тошкент темир йўл муҳандислари институти ва темир йўл коллежида “Табиат муҳофазасида бўғлуси темирйўлчиларнинг ўрни” сингари мавзуларда анжуман ва учрашувлар ўтказди. Ушбу тадбирларда нодавлат ташкилотлар ва кенг жамоатчиликнинг она табиати ҳимоя қилиш борасидаги ўзаро ҳамкорлигини янада мустаҳкамлаш, шунингдек, тарғибот ишларини кенгайтириш хусусида атрофлича сўз юритилди.

Миркарим МИРСОВУРОВ,
“Экосан” бўлим бошлиғи.

ҚОНУН УСТУВОРЛИГИ ЙЎЛИДА

Президентимиз Ислам Каримов томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг 2010 йил 12 ноябрдаги қўшма мажлисида илгари сурилган Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясида муҳим йўналишларидан бири бўлган қонун устуворлиги ва қонунийликни мустаҳкамлаш, суд-ҳуқуқ тизимини изчил демократлаштириш ва либераллаштириш, юртимизда ҳуқуқий давлат асосларини янада тақомиллаштириш, аҳолининг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтиришга алоҳида эътибор қаратилганлиги бежиз эмас. Бу муҳим ҳужжатда давлат ҳокимияти идоралари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи тузилмалар, шу жумладан, прокуратура фаолиятида қонунчилик талабларига риоя қилиш ва қонун устуворлигини таъминлашда адлия органларининг ролини янада қулайтиришга қаратилган янги ҳуқуқий механизмларни ўрнатишга хизмат қилувчи меъёрий ҳуж-

жатларни ишлаб чиқиш масаласи ҳам кун тартибига киритилди.

Шу мақсадда 2011 йил 17 июнда Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Давлат органлари фаолиятида қонунийликни таъминлаш соҳасида адлия органларининг ролини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ва 2011 йил 23 августда “Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги фаолиятини янада тақомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорлари қабул қилинди. Бу қарорлар ўз мазмун-моҳиятига кўра, нафақат адлия органлари ролини янада қулайтиришни, балки ҳаётимизнинг барча жабҳаларида қонун устуворлигини мустаҳкамлашга оид муҳим омиларнинг назарда тутди.

Шу ўринда қонунчиликка риоя этилиши устидан назорат қилиш бош бошқармасининг Тошкент вилояти ҳудудий бўлими томонидан ҳам бу борада зарур

чора-тадбирлар белгиланиб, давлат бошқаруви ва маҳаллий ижроия ҳокимияти органлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат

Адлия фаолияти

қилувчи идораларнинг ҳуқуқни қўллаш фаолиятида қонун ҳужжатлари талабларига ва қонунийликка риоя этилиши устидан тизимли, самарали мониторинг ва назорат олиб бориш амалиёти кенг йўлга қўйилди. Худудий бўлим томонидан 2011 йил август-декабрь ойларининг ўзида вилоятдаги 5 та назорат тузилмаларининг айрим йўналишлар бўйича фаолияти ўрганилиб чиқилди. Натижада қонун ҳужжатлари талабларининг бузилиши, суиестеъмолликлар, давлат идораларининг вазифа ва ваколатларини белгилловчи қонун ҳужжатларининг меъёр ва талабларини нотўғри талқин қилишга доир 140дан ортиқ қонун бузи-

лиш ҳолатлари ҳамда бир қатор хато-камчиликлар аниқланган.

Қонун бузилишлар ва тузилмалар фаолиятидаги хато-камчиликлар, шунингдек, уларнинг содир этилишига олиб келаётган сабаблар ва шарт-шароитларни бартараф этиш бўйича кечкириб бўлмайдиган чоралар қабул қилинди. Натижада, давлат идораларининг 4 нафар мансабдор маъсул ходимига нисбатан маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида иш қўзғатилди, 5 нафари интизомий жазого тортилди ҳамда ноконуний қабул қилинган 3 та қарорни бекор қилиш бўйича прокурор протестлари киритилди.

Ойбек БОЗОРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Қонунчиликка риоя этилиши устидан назорат қилиш бош бошқармасининг Тошкент вилояти ҳудудий бўлими бош маслаҳатчиси.

(Давоми. Боши 1-саҳифада)

Дарвоза ёнида икковларининг меҳр балқиб турган суратлари, азиз номлари... назаримда, ҳозир эшик очилди-ю, гўзал Саидахоним "Қани, қизим, ичкарига марҳамат" дея чиқиб келади-гандек. Эҳ, қанийди...

Эсимда, ана шу унутилмас суратни 1976 йили Саида опа муборак 50 ёшга тўлган баҳор кунларида "Саодат" журнали учун махсус олдирган эдик. Уша лаҳзаларда улар қанчалар бахтли эди-я. Лекин... қисматни қарангки, орадан бир йилгина ўтиб, суюкли ва меҳрибон опажаонимиздан айрилиб қолдик.

1950 йили олти ойлик келин-куёвни жудолук ўтига ташлаб, Саид Аҳмадин "халқ душмани" дея Жезқазғон турмасига олиб кетганларида ҳам... эридан воз кечмагани учун Ёзувчилар уюшмаси аъзолигидан ўчириб, ишдан четлатиб, шеърларини чиқармай, таъйиқ ўтказганларида ҳам Саида опа "Қаноатда филча бўлиб", севган ёрига содик қолган эди-ку!

Ёшлигим, умримни, ҳаловатимни Мардона топшириб, вафо қўлига. Ойларни, йилларни минутлаб санаб Туну кун қарадим ёрнинг йўлига...

деб умид билан яшаган эди у. Беш йил

га!

Оллоҳнинг марҳаматини кўринг, унинг нозик тақаллуфи, овози, кулиб турган кўзлари Саида опанинг худди ўзи, юз тузилиши, дадиллиги эса отасини эслатади.

Ҳаммаёқ саранжом-саришта. Ана, Нодиранинг олпоқ юзли, қошлари қалам, кўзлари юлдуздай порлаб турган бўй қизлари Саида ва Камолани бағримга босиб, таскин топаман.

Уларни секин гапга соламан: Саида етук иқтисодчи бўлмоқ орзусида Германияда тахсил олаётган экан, таътилга келибди. Камолахон бўлса университетда инглиз тилини ўрганаётди. Эсини танигандан бери раҳ-

латган Саидани Зулфия момо туну кун алқаганлар. "Биз оғим билан иккимиз битта вужуд бўлиб кетгандик, — деб ёзган эди Саида опа ўз хотираларида. — Отилган тошлар икковимизга барабар тегарди. Оғим ҳар тонг саҳарда жойнамоз устида мени дуо қилганларини элас-элас эшитардим: "Эй худойим, шу мусофиргинани ўзинг қўлла. Келин бўлиб, рўшнолик кўрмаган, ўйнаб-кула-

Ўлмас сиймолар

тонгларини мактаб, "Чаманзорда юрган рассомдек, сенинг тасвирингга сўз ахтараман, эй менинг Ватаним, менинг Ватаним" дейди. Баҳор ҳақида эса унинг ўнлаб шеърлари бор:

Шунчалар севардим, гул баҳор сени,
Ҳали ҳам севаман, жонимдан ортик.
Балки шунинг учун тақдирлаб мени
Шеърни, шеърини...

қилгансан тортик...

дея шукроналар айтади.

Мен Саида Зуннунованинг инсон қадр-қиммати, меҳр-муҳаббат, бурч ҳақидаги "Алла", "Лирик нутқ", "Қўшнларим" каби дostonларини йиғлаб ўқиганман, ҳаёт сабоқларини олганман. Саид Аҳмадининг "Йўқотганларим ва топганларим" китобини қўлдан қўйгим келмайди. У устозлари ва шоғирдлари ҳақида меҳр билан қалам тебратар экан, суюкли рафиқасига навбат келганида ўртаниб, алоҳида муҳаббат ва армон билан шундай ёзади:

"Йигирма етти йиллик тирикликнинг гоҳ нурли, гоҳ нурсиз йўлларида ҳамроҳ бўлган, биргина қизини келинлик либосида кўролмай, ёр-ёрини эшитмай, етдим деганда йиқилган қадрдон аёлим тушларимга киради. Жавонларни тўлдирган китоблари қатидан чиқиб, ўзи кўрмаган неваралари бошида ўтириб, тонг оттиради...

Магнитофонни қўйиб, овозини эшитаман. Альбомлар қатиди ухлаган суваратларига тикиламан. Китобларини варақлаб, сеҳрли сатрларини такрорлайман.

Шунда бирдан ўзи жонланиб, аста хонамга кириб келади. Елкасида менинг костюмим, қўлида қалам, варақларига ёғ сачраган блокнот билан аста диванга ўтиради:

— Мана, сизга атаб шеър ёздим...

Саидахон эллик бир йил умр кўриб, бировга бош эгмади. Имонини маҳкам ушлади. Ўзига гард юктирмади. Оламдан ҳалол-покиза яшаб ўтди. Лаганбардорлик, бировга мутелик, ҳасадгўйлик унга бегона эди.

Аёл бўлса шунчалик бўлар. Вафодор бўлса шунчалик бўлар...

Инсон ҳамиша хотиралар билан яшайди. Нодирахон билан кечган гурунгимиз нихоясида муҳтарам Президентимиз Ислоҳ Каримов имзо чеккан қарорга мувофиқ пойтахтимизда вафо ва сadoқат, фидойилик тимсоллари бўлиши бу икки улуг аллома-иходкорга ҳайкал ўрнатиш билан боғлиқ саъй-ҳаракатларнинг изчил давом этаётгани халқимизни, жумладан, уларнинг оила-аъзоларини ҳам қувонтирмақда. Насиб этса, бу жой минг-минглаб китобхонларнинг, муҳлисларнинг суюкли манзилига айланади. Юртбошимиз, давлатимиз томонидан бу икки иходкор сиймага кўрсатилаётган ҳурмат ва эҳтиром замирида юртимизда буюк истиклол шарофати тўғайли маънавият ва адабиёт бўлган меҳр-муҳаббат намоён-дир.

Санъат МАҲМУДОВА

ОЙНИ ОЛИБ БЕРАЙМИ...

Саида Зуннуновани хотирлаб

беш асрдек ўтиб, тўхматларни енгиб қайтиб келган бош эгасини Саидахоним чексиз ишқ, ёруғ юз ва ўтли илҳом бўлиб кўтиб олди. Қалбига қуёш нурларини, ҳаётга муҳаббат туйғуларини бахш этиб, ёрининг ижодига жўровоз ҳолда ўчоқ бошида ҳам, бешик қошида ҳам шеърлар, дostonлар ёзаверган эди у. Хуллас, уларнинг аҳду паймонида айрилиқ ҳақидаги сўзининг ўзи йўқ эди!

Инсон ҳаётининг давоми фарзанд! Улар бор экан, ота-она ёқдан чироқ порлаб тураверди. Шу кун суюкли адибларимизнинг ёлғизгина нуридийдаси Нодирахон мени хушнуд кўтиб олди. Шоирамиз пуф-пуфлаб катта қилган, тун бўйи қизгинасининг хушбўй нафасига тўймай, "Кундузим десам-да оз, юлдузим десам-да оз! Дунёда нима гўзал бўлса, ундан ўзинг соз" дея ширин аллалар айтиб бағрига босган қизалоқ шу.

Саида опа:
Онам, истаيمان оту бўйини,
Ақл-идрокининг қамолин кўрсам.
Кўнглида, кўзида, иши, сўзида
Инсон деган номнинг
жамолин кўрсам,

деб орзу қилган Нодирахон бахтли бир оиланинг бекаси бўлди. Университетда тахсил олиб, Тошкентдаги 22-мактабда 15 йил муаллимлик қилди. Бир ўғил, икки қизга меҳрибон она бўлиб, уларни камолга етказди. Энди навбат тўйлар-

матли Саид Аҳмад домланинг ёнида сунъат бўлган, бобосининг дуоларини олган Саидшароф айна пайтда "Ўзбекистон ҳаво йўллари" авиакомпаниясида ишлаётди. Нодирахоннинг турмуш ўртоғи Маҳмуджон Ҳодиев эса эл саломадлиги йўлида хизмат қилиб келмоқда.

Ҳаммамиз учун қадрдон бўлиб қолган хонадонда Саида опани эслаб ўтирибмиз. Шоиранинг ўзига ярашадиган аёллик назокати, уйим-жойим, ижодим, деб тинмагани, унинг биринчи шеъри 11 ёшидаёқ матбуотда чиққани, аввал Андижонда, кейин Тошкентда ўқиб, қўш дипломли бўлгани, 22 ёшида Ёзувчилар уюшмаси аъзолигига қабул қилиниб, устозлари Ойбек ва Ғафур Ғуломнинг дуоларини олгани ҳақидаги ҳикояларга менинг бу табаррук аёл билан боғлиқ хотираларим уланади. Эсимда, опа билан Тошкентдаги мактабларга икки марта учрашувга бирга борганмиз. Саида опа шунчалар камтар эдиларки, бирор учрашувга таклиф қилишса, шеърлар ўқиб, саволларга ҳеч мактанмасдан жавоб бериб, чой-пойга ҳам унамай, уйларига шошардилар...

Саида Зуннунова нафақат муҳлисларининг, қайнонаси Зулфия момонинг ҳам дуоларини олган рисоладаги келинлардан эди. Ўғли қамалганида ёнида ғамгузорлик қилган, уйга иш олиб, кун бўйи ва ярим тунгача машина чикқил-

диган пайтида азобларда ўртанган шу бегунох қизгинамнинг йўлларидан говларни олиб ташла. Рўшнолик кўрсин, шу болагиним", дердилар.

Опа ўз ота-онасининг номларини ҳам ҳурмат билан ёдга олган: "Менинг адабиётга бўлган муҳаббатим аввало ота-онам томонидан авайлангани учун уларнинг руҳи олдиди ҳамиша қарздорман. Дадам ва онам камтар, меҳнаткаш, содда, ҳалол одамлар эканлигини жуда-жуда ҳис қиламан. Дадам Эргашбой Зуннунов дунёдан ёш ўтган бўлса-да, болаларининг илмли, яхши одамлар бўлишини истаган.

Онам Сабоҳон жуда хушрўй аёл эди. Чиройли овози бор эди. Мен унинг сингилларимга айтган алласини, кашта тики-ки ўтириб айтган халқ термаларини гўдак пайтимдаёқ беҳаяжон эшитолмас эдим. Онамнинг ҳаёти оғир бўлди, жуда кўп йўқотиш, қийинчилик кўрди... 1943 йили акам фронтдан менга совға қилиб дафтар юборди. Бу дафтарки, шеърга тўлди. Ижодимга бир китоб бўлди", деб суюниб ёзганида опа бор-йўғи 17 ёшда эди.

Ха, у ана шундай унутилмас воқеаларни чуқур ҳис эта билгани, қузатувчанлиги учун ҳам ҳассос шоира бўлиб етишди. Аёл дардини, оғир захматини, она меҳрини, инсонийликни, меҳроқибатни ёниқ муҳаббат билан қуйлади. У тўғилиб ўсган юрти Андижоннинг

Одамлар орасида

Маҳалламизда 2500 дан зиёд аҳоли ҳамжиҳатликда истикомат қилади. 600га яқин оилаларнинг мустаҳкамлигига эришиш борасида бирмунча ижобий натижаларга эришяпмиз. Ўтган йиллари, кўз тегмасин, йигин ҳудудда бирорта ҳам оилавий ажрим юз бермади. Йил бошидан буён парчалашиб кетиш арафасида турган учта оилани яраштиришга муваффақ бўлдик. Бу жараёнда кўпни кўрган онахонларнинг хизмати катта. Тўрт-беш келин тушириб, барчаларини ўз қизидай кўриб келётган Ҳафизахон Тешабоева, Маҳбубахон Мамадалиева, Дилбархон Тешабоева ва Дилоромхон Тургунова ҳар жиҳатдан маҳалладошларга, бўлажак қайноналарга ибрат.

УЧТА «ҚЎРҒОН» АСРАБ ҚОЛИНДИ

Шуни алоҳида таъкидлашни истардимки, "Мустаҳкам оила" йилида бир англияликни жорий этдик. Яъни маҳаллада «Эраклар жамияти»ни ташкил қилиб, унга зиёли, эл орасида обрўси баланд оила бошлиқларини аъзо этиб сайладик. Улар оила бошлиқлари, бўлажак куёвлар, қайноталар билан суҳбатлашиб, оилаларда соғлом муҳитни

қарор топтириш, фарзандлар соғлиги ва тарбияси хусусида тушунтириш-тарғибот ишларини олиб бормоқда.

Яқинда маҳалламизда «Ёш келинлар» кўрик-танловини

ўтказдик. Унда туманимиздаги 7 та маҳалла келинлари рўзгор юмушлари, зукколик, пазандалик, чеварлик сирларидан тортиб, сиёсий-ижтимоий билимлар бўйича ҳам ўзаро беллашибди.

Шунингдек, Наврўз байрами кунлари маҳалламиздаги кам таъминланган оилалар ва ногиронлар ҳолидан хабар олдик. Бундай мурувват ва саховатдан барчанинг кўнгли тоғдек қўтарилди. Меҳр-оқибат ва аҳиллик фойз-барақа, фаровонлик калити экани яна бир бор ўз исботини топди.

Хатирахон МАШРАПОВА,
Норин туманидаги
Тегирмонбоши
МФЙ маслаҳатчиси.

ҲИҚМАТ ИЗЛАГАНГА ҲИҚМАТДИР ДУНЁ

***

Сўзни сўзламагин, диққат билан эшитгин!

***

Сўз сўзланмаса у соф олтинга тенгдир, у тилдан чиқса, сариқ чақага тенг бўлади.

***

Сўзни сўзловчи жон қўйтади, тингловчи бўлса роҳат қилиб, тани яйрайди.

Юсуф хос ҲОЖИБ
("Қутадғу билиг"дан)

— Ҳар йили кўкламда Тошкентга бахши-шоирлар оралибди. Газета-журнали радио-телевидениега бир сидра чиқиб, ўлкамизга бахор келганини билдириб кетасизлар-да!

— Шундай-шундай...
— Бахши бова, ХХ асрнинг биринчи ярмида Фозил Йўлдош Эргаш Жуманбулбулдай, Пўлкан шоир Ислон шоирдай улуғлар ўтди. Иккинчи ярмида бахшилар анча сийрак келди, лекин, ким нима деса десину, зўри барибир Қодир бахши бўлди. Ул зотдан тўрт ўғил қолди: тўнғичи сиз...

— Отадан тўрт ўғил, тўрт қизмиз. Тўрталмиз ҳам ижро қиламиз. Энди қаранг, Қодир бахшидаги салоҳият, истеъдод бизларга бўлиниб кетган. Менга сўзи, Абдумуродга сози, Баҳодирбойга ўзи (феъл), кенжа укам Баҳромбойга бўлса овози ўтган.

— Тўрт ўғил йиғилиб, Қодир бахши бўлолмасизларми?

— Баримиз йиғилиб, бошқа бахшиларни ҳам кўшса, Қодир бахшининг 50 фоизига бўйлашимиз мумкин. Ул зотда мўъжизавий санъат бор эди. Ҳар сўзида илм бор эди. Катта-катта олимлар отамнинг сўзидан маъно топган. Барча соҳанинг ор-номуси бўлади, кўргазмаси бўлади. Қодир бахши шундай инсон бўлиб туюлади менга. Юздан ортиқ дostonни ёд билиш қийин. Қийин, ҳозиржавоблик билан сўз айтиш. Мана, масалан, мустабид тузум даврида бир терма куйлаб кетган:

*Хулкар билан тарози
Бир биридан норози.
Бемаҳал қичиради
Кремелнинг хўрози.*

Қодир бахши юрт мустақиллигини кўрмади, лекин 70–80-йиллардаёқ халқини озод қўришни истайди.

— Ўзи, бахшилар ижодида ватанпарварлик мавзуси ҳамиша етакчилик қилиб келган. Бугун минг йиллик анъаналар қандай давом этапти?

— Ҳа, ана энди нишонга урдингиз! Кўп жойларга бораман, айримлар тўй-томошаларда бахшиларга қандайдир бошқачароқ қарашади. “Яна дўмбира эшитамизми?! Эстрада йўқмикан?” деган висир-висир гаплар тарқалади. Шу вақтда менинг бутун баданим зарбага мойил бўлади. Нимадан қуляпти улар?! Ўзини устидан ўзи қуляпти! Нима, бу мерос фақат меникими? Мен шунчаки ижрочиман. Ота-боларимнинг асрий садоларини авлодларга етказмоқчиман. Шунинг учун овозларимни ёб, тирноқларимни дўмбирага

едириб ижод қиялман. Бахшилар ҳам эстрадада бўлиши мумкин эди. Йўқ, биз аждодлар анъанасини давом эттирмоқчимиз, чет мамлакатларга ҳам ёймоқчимиз.

— Анъананинг чегараси қандай? Бахши қай даражада ўзидан кўшиши мумкин?

— Мерос бамисоли олтин ёмбидек гап, унга оз-оздан мис қўшиб борсангиз, юз йиллардан кейин аслини йўқота-

ш”ни айтасан, дoston тугаган кунни сен ҳам ўласан!” деган. Холёр бахши “Алпомиш”нинг яримини олти ой айтган. Тарихда бор бу. Ҳозир бизлар бир кунга етказолмаймиз. Мана, оғажон, биз қаерга қараб кетаяпмиз?

— Хўш, нима қилиш керак?

— Давлатимиз бахшичиликка катта эътибор берапти. Термизда “Алпомиш” дostonининг

«АЙТАЙИНМА «АЛПОМИШ»ДАН БИР МАЙДОН»

Ўзбекистон халқ бахшиси
Қаҳҳор РАҲИМОВ билан суҳбат

да, қадри қолмайди. Лекин ўзи турса-чи, баҳоси ошади. Мана, ҳозир айрим бахшилар доира қўштириб, электр симига улаб фонограмма қилиб ётибди. Бир тўйда кўрдим, дўмбира ва ғижжак жўрлигида куйлапти... Фаргонанинг катта ашуласини биласиз-а? Тарелка билан айтилади. Шунга ногора ёки бояғидай электр чолғуларни қўшсак, қадри қоладими?.. Бахшимисан, удаласанг қил бахшичилигингни. Қўлингдан келмаса, дўмбирани қўй, эстрадангни айт!

— Сўзларига-чи, қўшиш мумкинми?

— Матнига бемалол, оғажон. Мана бу пиёла ҳақида, масалан, икки соат айтиш мумкин. Бахши зўр бўлса, тўрт соат куйлайди. Халқ оғзаки ижодида бир дostonни икки соатда тугат, уч соатда тугат деб чегараланмайди. Давранинг шарвқига қараб айтилаберилади.

Ўзим гувоҳ бўлганман, отам «Айтайинма “Алпомиш”дан бир майдон» деб бошлаб, ун бир кунда адо қилган... Холёр бахши дегани ўтган Сурхондарада. Бирда қароқчиларнинг қўлига тушиб қолган. “Сени зиндонга ташлаймиз, кундуз ўзишимизни қилиб, кечаси қайтиб келамиз. Бизга “Алпоми-

минг йиллиги нишонланди. 1999 йили “Ўзбекистон халқ бахшиси” деган унвон таъсис этилди. Ҳар икки йилда қўриқтанлов ўтказилади... Лекин биз бахшиларнинг ўзидан ҳам ҳаракат керакми-йўқми? Назаримда, бахши-шоирлар уюшмасини тузиш керак-ов. Шунда ҳаммамиз ҳар ерда ёйилиб юрмай, бошимиз қовшиб, дostonчиликни ривожлантиришга ҳисса қўшармидик? Чегарадан чиққанларни инсофга чақириб турармидик?..

Халқ оғзаки ижоди — улкан тоғ. Шу тоғнинг бағрида булоқлар кўз очган: назм булоқлари, наср булоқлари, суҳандонлик, бастакорлик, созандалик...

— ...актёрлик булоқлари... Ўзингиз қачондан чертиб бошлагансиз?

— Дўмбирани судраб оёғим чиққан. Отам ўқитувчи одам, кўчага ё мактабга кетса, созини олиб судраганман, бузиб ташлаганманда-е... Шу дўмбира билан ёқалашиб катта бўлганман-да. Кейин отам мендан қутилай деб 7 ёшимда ўзимга ҳам кичкинтайидан олиб берган.

— Қачондан бери эл ичида айтиб бошлагингиз?

— Отамнинг вафотидан кей-

Гурун

ин (унгача ошналаримнинг даврасида хиргойи қилиб юргич эдим). Укаларим ёш эди, бутун ор-номус менинг елкамга қолди. Энди ўйласам, одамлар мени тарбиялади: “Эй, сен кимнинг боласисан? Бу юришинг нима? Бўлсанг тузук бўл, бўлмаса йиғиштир”, деди. Мактабда ишлардим ўша вақтлар. Охири тушуниб, бор масъулиятни бўйнимга олиб, бахшичиликка кирдим.

— 32 ёшингизда бутун Ўзбекистонга танилдингиз. Кейинчалик чет давлатларга гастролга бордингиз: АҚШ, Англия, Канада...

— Шу орада укаларим етишиб қикди. Ҳозир улар мендан зўр, “Ана, Қодир бахшини эшитгандай бўляпмиз!” дейди эл. Кенжамизга-ку, “Эҳ, мана, Қодир бахши ҳаёт экан!” дейишадди одамлар. Мен укаларимни етакладим. Абдумурод тор билан ашула айтгич эди. “Тўхта, бу билан узоққа боролмайсан. Сенинг аждодинг бахши ўтган. Боболарингнинг ишини қил”, дедим. Мана, у ҳам ўтган йили Ўзбекистон халқ бахшиси бўлди...

— Ўзингиз отангизнинг таълимини олганмисиз?

— Бўлмасам-чи, отам мени икки йил етаклаб юрди. Бизга жуда қаттиққўл эди. Давраларда кўшиқ айтсам, “Ариқча ўхшаб шалдирама, денгизга ўхшаб тўлқинланиб айт. Ариқ ёзга бориб қурийди, денгиз эса қуримайди!” дегич эди. Кўнгли ниманидир сезганми, сўнгги икки йил ёнидан қўлади. Охири ишонч ҳосил қилиб, “Бўласан, болам. Энди бу ёғига ўзинг айт-тавер”, деган.

Отамнинг 32 шогирди бор эди. Бахшичиликда бу — рекорд! Нима учун? Шогирдини аввал ижодга ўргатиш керак. Бўлмаса, ёдқаш бўлиб қолади. Кейин бир дostonни неча марта сўрангиз ҳам, бир хил қилиб айтиб бераверди.

— Сиз нечта дoston биласиз?

— Отам 70 дан ортиқ дoston билган. Биз эринчоқлик қилдик, 40 дан зиёдини ўргандик. Қолган бойлик кетди ўзи билан. Афсус!

— 2012 йил Қодир бахши таваллудига 75 йил тўлади. Тўйга қандай тўёларга бор?

— Отамдан элликка яқин аудиокассета ёзиб олинган. Шуларни дискка кўчиртириб, элимизга армуғон қилиш ниятимиз бор. Юбилейга келсак, шодиёналар Ўзбекистон Миллий университетидан бошланиши режалаштирилган. Кейин Қарши давлат университетида давом этади. Энг катта тўй-тантана эса Дехқонободда ўтади. Насиб бўлса, ҳаммаларингизни кутамиз.

Фаррух ЖАББОРОВ
суҳбатлашди.

Машраб НУРИНБОЕВ
олган сурат.

СУВЛОҚ — тилимизда дарё ва умуман сув ҳавзаларининг ҳайвонлар, моллар сув ичадигна жой “сувлоқ” сўзи билан ифодаланади.

Турналар гоҳо сувлоққа бориб чўмилганидан кейин ҳам илиқ кумлоқда туриб, патларини шу хилда қуритишар эди.

Шукур Холмирзаев

ҚИСМ ВА ҚОСИМ — бир қарашда бу икки сўзнинг бир-бирига алоқаси йўқдай туюлади. Чунки, уларнинг бири эркак кишининг исми маъносиди келса, яна бири бўлак маъносиди келади. Бирок, “Ўзбек тилининг этимологик луғати”да изоҳланишича, “Қосим” ва “қисм” сўзлари битта илдизга эга бўлиб, бу илдиз “бўлак”, “улуш” деган маъноларни англатади. “Қисмат” сўзи ҳам шу илдиздан ўсиб чиққанлиги луғатда таъкидланган.

Анвар ўзини супанинг қоронғи қисмига олди.

Абдулла Қодирий

СЕГОҲ — “Шашмақом” таркибидаги тўртинчи мақомнинг номи тилимизда “Сегоҳ” деб аталади. “Сегоҳ” сўзи “уч йўлли”, “уч ўринли”, “уч пардали” деган маъноларни англатади.

Сегоҳнинг 2-гурух шўъбаси “Мўғулчаи сегоҳ” деб номланиб, Талқинча, Қашқарча, Соқийнома ва Уфур қисмларини ўз ичига олади.

“Ўзбекистон Миллий энциклопедияси”дан

ҚУНТ — тилимизда диққат қилиш, қунт билан ўрганиш, бирор ишни астойдил бажариш маъноларини англатадиган “қунт” сўзи кейинги даврларда асл маъносидан анча йироқлашиб кетган. Чунки, “қунт” сўзининг туб илдини итоаткорлик, тушқунлик маъноларини англатгани “Ўзбек тилининг изоҳли луғати”да таъкидланган.

Назokat, табиатан, бир нарсага киришса, астойдил қунт қилади-ган... ўргатса, зехн қўйиб турадиган зийрак қиз эди.

Шухрат

Эшқобил ШУКУР
тайёрлади.

Эртанги кундан умидвор инсон борки, фарзанд кўришни, уни одоб-ахлоқи гўзал, тарбияли, яхши касб эгаси қилиб тарбиялашни истайди. Боланинг бир нихол каби ҳамиша эътибор, парваришга муҳтож экани ҳақида кўп гапиришнинг ҳолати йўқ. Бироқ кейинги пайтларда ҳамма ота-оналарнинг ҳам ўз фарзанди тақдирига бирдек эътиборли эмаслиги кўнгилда айрим мулоҳазаларни уйғотди.

Яқинда бир ҳамкасбим билан кетар эканмиз, компьютер ўйинхоналаридаги ҳолат эътиборимизни тортди. Соат эндигина кундузги ўн бўлишига қарамай, хоналар ўсмир ёшдаги болалар билан лиқ тўла. Улар орасида мактаб ўқувчилари ҳам бор. Компьютер қаршисидаги болалар турли кўнгилсиз воқеаларга тўла "ҳаёт" ичига кириб кетган.

Бугуннинг мавзуси

унинг реал ҳаётига кўчмайди, деб қафолат бера оласизми? Йўқ, дейсизми бошингиз эгилиб.

Кўни муттасил компьютер ўйинхоналарида ўтаётган болалар билан суҳбатлашиб кўрсангиз, улардаги беандишлик, одобсизлик, кибр, анчайин бепарволик сизни ташвишга солади. Уларнинг қорачиқларига муҳрлиниб бораётган қаҳрни илғаб, беихтиёр даҳшатга тушасиз.

Экранга мукка тушиб олганлар кўпроқ «Counter Strike», «Hero», «HOD-2» деб аталадиган ўйинларни ёқтирашади. Уларда «Қандай қилиб бўлса-да, рақибингни ур, ўлдир, от, янч, шафқат қилма!» деган қоида ҳукмрон. Энг даҳшатлиси, бу ўйинлар ўсмирлар-

Эркакларга маслаҳат

АНДРОПАУЗАДАН ЧЎЧИМАНГ!

"Андропауза" грекча сўз бўлиб, andro — эркак, pausa — тўхташ, яъни "эркаклик хусусиятининг тўхташ вақти" деган маънони англатади. Бу ҳолат кўпинча 50 ёшдан сўнг учрайди. Айрим ҳолларда 30 ёшдан кейин ҳам кузатилиши мумкин. Унинг белгилари асосан қувватнинг пасайиши яъни жинсий муносабатга қизиқишнинг сўниши билан характерланади. Бу оддий тил билан айтганда, эркаклик фаолиятига боғлиқ бўхрон бўлибгина қолмасдан, балки руҳиятнинг ҳам "синиш вақти" ҳисобланади.

Ҳўш, бундай ҳолатга тиббиётда қандай баҳо берилади? Бу ўткинчи жараёни, ёки? Кузатувлар шуни кўрсатмоқдаки, ушбу ўзгаришларга аксарият эркаклар деярли эътиборсиз қарайди, ҳатто бунинг оғирлигини ушбу даврда айримларда ҳаётга, ўз ишига ҳам қизиқиш, иштиёқ сўна бошлайди. Ҳорғинлик, толиқиш кўп кузатилади.

Кўпинча, "стресс"га тушган киши мутахассис ёки психологга мурожаат қилмайди. Афсуски, кўрилган енгил-елпи чоралар унга деярли фойда келтирмайди. Аксинча, янада оғирроқ тушқунлик даври бошланади.

Эркаклик менопаузасининг турли ёшда турлича кечиши организмда тестостерон гормони миқдори билан ҳам боғлиқ. Биламизки, бу гормон эркак ва аёлдаги жинсий хоҳишни "бошқаради", яъни жинсий сифат бўлмиш устуңлик, жўшқунлик, куч, ўзига ишонч, тана шакли, терининг тук билан қопланиш даражаси ва ҳатто ҳид (феромонлар) ишлаб чиқишлигини таъминлайди. У эркакларда уруғ ишлаб чиқиши ҳамда қувват (потенция) ни назорат қилади ва ҳомила пайдо бўлишида етакчи ўрин тутди. Илмий тадқиқотлардан маълум бўлишича, тестостерон миямиз фаолияти ва ижод, жисмоний ҳаракатга бўлган қобилиятимиз, ҳатто фикрлаш тарзи-

мизнинг шаклланишида ҳам катта ўрин тутди. У биз эга бўлган потенциал-имкониятга таъсир кўрсатиш билангина чекланиб қолмасдан, ҳатто муомала-ахлоқимизни ҳам бошқариш қудратига эга.

Фаолиятнинг сустлашуви организмдаги гормонларнинг қай тарзда мувозанатлашишига ҳам боғлиқдир. Масалан, стресс гормонлари — адреналин, норадреналин ва кортизол каби гормонлар мавжуд бўлиб, улар организмнинг емирилишига сабаб бўлиб, сарфланадиган энергия миқдорини оширади, яъни катаболик (бузғунчи) таъсир кўрсатади. Тестостерон ва эстроген эса аксинча, организмга анаболик (яратувчи) куч бағишлайди. Шунинг учун ҳам баъ-

зилар осонликча таслим бўлиб, жинсий фаоллиқни эрта якунлайди. Айримлар эса, секин-асталик билан 80 ва ҳатто 100 ёшда ҳам ўз жинсий фаолиятини тўхтатмайди.

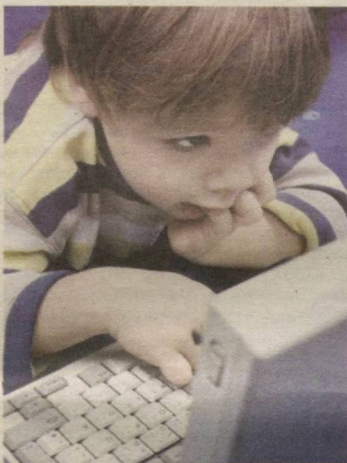
Андропаузанинг клиник белгилари турлича, яъни бир-бирига ўхшамайди. Шунинг учун ҳам ҳар доим ташхис қўйиш вақтида тестостерон танқислигини аниқлаш анча мушкул. Ҳар қандай гормонал мувозанатнинг ўзгаришини аниқлаш учун бемор биринчи навбатда клиник ва биохимик текширувлардан ўтиши шарт.

Ҳозирги вақтда тестостерон камайганлиги аниқланган, уни мувозанатга келтириш усуллари мавжуд. Бу эса эркакларнинг жинсий фаолиятда янада фаол ва ҳушқавқ бўлиб қолишини таъминлайди.

Баҳоидир РАҲМАТУЛЛАЕВ,
тиббиёт фанлари номзоди,
1-Тошкент шаҳар клиник
шифохонаси урология
бўлими шифокори.

ҚОРАЧИҚДАГИ МЕҲР

компьютер ўйинлари орқали
қаҳрга айланса...

ди. Атрофни қуршаб олган шериклари эса бақириб-чақириб уларга маслаҳат беради. Ўйин қондасига кўра "соҳиб" қанчалар шафқатсиз бўлса, рақибларни енгизиш шунчалик осон кечади. Қирғин қуролларининг энг зўрини танлай билса, ғалаба у томонда. Болалар кибрик қўқмай экрандаги одамни "ўққа тутаяпти", қилич билан бўлакларга бўлиб ташлаяпти. Бунда раҳм-шафқат кўрсатилмайди, раҳмдиллик қилган "қаҳрамон" қурбон бўлади. Чунки "сен ўлдирмасанг, сени ўлдирадилар" ақидаси ўйиннинг "олтин қондаси"дир. Бадбашара маҳлуклар қиёфаси эса кишини сескантиради. Аммо ўсмирларнинг кўзи пишиб кетган...

Ўйиннинг яна бир жиҳати шундаки, шафқатсиз "қаҳрамон" ўрни келганда бошқа чорасиз "қаҳрамонлар" билан уюшиб ҳаракат қилишига ҳам тўғри келади. Қийин вазиятдан чиқиб олган эса улар бир-бирига қарши уришади. Боягина бир-бирига "ёрдам"лашган ҳамкорлар энди душман. Мана, сизга мантиқсизлик, шафқатсизлик, ғайринсонийлик!

Энди айтинг, замондош, фарзандингиз ўйнаётган ўйинда кечаётган зўравонлик, соққунлик, беҳаёлик, ўғирлик, бузуқлик эртага

га жангари, важоҳатли бўлиш, ҳеч кимга раҳм қилмасликдан бошқа нарсани ўргатмайди.

Шу ўринда эътиборингизга бошқа бир маълумотни келтиришни лозим топдик. Айрим хорижий мамлакатларда айнан шу каби ўйинларни ўйнаш қатъиян таъқиқланган. Масалан, Бразилия ҳукумати 2008 йилнинг бошида «Counter Strike» ни болалар соғлиғига зарарли ҳамда зўравонликка ундовчи ўйин сифатида баҳолаб, бир қатор чекловлар ўрнатган. Мамлакатдаги барча компьютерлардан бу ўйин ўчириб ташланган. Ушбу қонунга амал қилмаган шахс ҳар бир кун учун уч минг доллар миқдорида жарима тўлайди.

Шундай экан, нега биз болаларимизни компьютер ёнига боғлаб қўйибмиз? «Counter Strike» каби ўйинлар келтириб чиқариши мумкин бўлган хавф наҳот ҳеч кимни ташвишлантирмасанг?!

Коллежда таҳсил олаётган ўқувчининг айтишича, ота-онаси унинг компьютер ўйинхонасига келишидан ҳабардор. Бунинг учун пул ҳам беради. Машгулотларга бормаётганлиги эса уларни заррача ташвишлантирмайди!

Ота-оналар, ўқитувчи-мураббийлар, ҳуллас, кенг жамоатчилик учун бу борада ҳушёрлик қилиш вақти аллақачон келган. Негаки, эртага бу ўспирин ҳуқуқбузарлик содир этса, жавобгарлик кимнинг зиммасига тушади, катталарнинг-да! Бугун лоқайдик, эътиборсизлик қилсак, эртага афсус, надомат чекамиз.

Шахло ТОШБЕКОВА

РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА

Акмал САЙИД

Нолонни кўрганда, вайрон бўламан,
Нодонни кўрганда, хайрон бўламан.
Гоҳида ўзим ҳам тушунолмайман,
Шайтонни кўрганда, шайтон бўламан!

Овозим, гулсарвим ёримга етмас,
Тажалли азоблар зоримга етмас.
Оқибат шу бўлди, суймак ариди,
Энди кўз ёшларим доримга етмас.

Ҳурматли Акмалжон!
Қутлуг 50 ёшингиз муборак бўлсин!
Умрингизга умр, оилангизга хотиржамлик ва
ижодингизга бедор илҳом тилайман.
Дўстларингиз номидан Лукмон Бўрихон.

Рахматова Матлуба Рамазоновнага Чилонзор тумани кадастр хизмати томонидан берилган 24-мавзе, 34-уй, 22-хонадонга тегишли бўлган №607 маълумотнома йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

«ЎҚТАМХОН-НУР» ўқув маркази

қуйидаги ўқув курсларига тақлиф этади:

Тикувчилик — 3 ой, бошловчилар — 6 ой.
Тўй ва оқшом либослари — 1-2 ой.
Аёллар костюм-шим, плаш-пальто — 1-2 ой.
Ҳамшира — 6 ой. 4 ойи ўқиш, 2 ойи амалиёт.
Ҳамшира (тезор) — 3-4 ой (амалиёти билан).
Тиббий массаж — 2 ой. Нуқтали — 1 ой.
Торт ва пишириқлар — 2 ой.
Пишириқлар олий курси — 1 ой.
Уйғур, Европа таом ва салатлари — 1 ой.
Аёллар сартарошлиғи — 3 ой.
Тўй ва оқшом турмақлари ва макияж — 1 ой.
Бухгалтерия ҳисоби — 3 ой.
Элита парда ва чойшаблар тикиш — 1 ой, Элита парда ва чойшаблар тикиш олий курси — 1 ой.
Сартарошлик — 2-3 ой (ўғил болалар учун).
Каштачилик — 3 ой (машинада ёйивка).
Тикувчилик — 2-3 ой.
Инглиз тили — 3 ой.
Рус тили — 3 ой.
Бисер, яъни мунчоқ тикиш — 2 ой.
Сунъий гул ясаш — 1-2 ой.
Компьютер сабоқлари — 2 ой.
Интернет — 1 ой.

Барчаси амалиёт билан
Ётоқхона мавжуд.

Ўқишни тугатганларга ДИПЛОМ берилади.

МАНЗИЛ: Юнусобод тумани 3-мавзе 1-уй 31-хона.
МУЎЛАЖ: Юнусобод дехқон бозори орқасида.

Тел: (8 371) 221-17-95, 221-77-72, 225-97-93 (18⁰⁰ дан 22⁰⁰ гача).
ФИЛИАЛ МАНЗИЛИ: Ҳамза тумани Фарғона йўли кўчаси 4-уй 40-хона. МУЎЛАЖ: Қўйлик кийим бозори ёнпарасида.
ТЕЛ: (8371) 295-97-82, +99897 785-90-30 (кундузи)

Хаммамиз ҳам турли эртакар, чўпчак ва ривоятлар эшитиб катта бўлганмиз. Уларда дев, пари, семург каби биниоллар тилга олинади. Кундалик ҳаётимизда ҳозир ҳам шайтон йўлдан урди, алвасти босди, жин чалди сингари ибораларни ишлатамиз. Аммо ўша "мавжудотлар" дахрийлар тили билан айтганда, йўқ ердан ўйлаб топилган нарсаларми ёки гоҳ-гоҳида бизга ўзларининг кимлигини эслатиб турадиган хил-қатларми? Нима бўлганда ҳам инсон тафаккури ҳозирча руҳиятимиздаги кўпгина пинҳоний (эҳтимол, илоҳий) ҳодисаларни изоҳлаб беришга қодир эмас. Аслида бу янглиғ воқеалар сирлигича қолса янада маъқулдир балки.

...Бир неча йил бурун ақлбавар қилмайдиган воқеага гувоҳ бўлган эдим.

Эрталаб хоразмлик экстрасенс ҳақидаги мақолани ўқиб ўтисам, телефон жиринглади. Дунёдаги фаройиб ҳодисаларга қизиқиб, улар ҳақида ёзиб юрадиган дўстим экан.

— Дарров кийининг, — деди у ҳовлиқиб. — Бўйинбоғ боғлаш шарт эмас, қувв кўрдига бораётганингиз йўқ. Юнусободдаги... рақамли уй олдиға боринг. У ерда кўз кўриб, қулоқ эшитмаган томоша бўляпти!

Ўзим ҳам Юнусободда яшаганим учун айтилган манзилни осонгина топиб бордим. Катта йўлдан ичкаридаги тўрт қаватли уй. Ҳовлида худди тўполон ёки бахтсиз ҳодиса рўй бергандек йигирма-ўттиз чоғли киши тўплаган. Одамлар вижир-вижир қилиб ўзаро гаплашмишди. Йўлакка қираверишда чинни идишининг синиклари сочилиб ётибди.

Аста юқорига кўтарилдим. Бир хонадон эшиги ланг очик. Ичкаридан гўнғир-гўнғир овоз эшитилди. Остона ҳақлатиди. Залдаги диванда халиги оғайним билан яна икки-уч киши ўтирибди. Бир четга қўқдим. Мен шундагина ерда ётган пиёла, ликопча синикларига, ҳар хил суратларга эътибор қилдим. Тўрдаги шкаф қийшайиб турар, кўрпачалар тўзиб ётарди. Мен "нима гап" дегандек дўстимга қарасам, у шовманг, ҳозир ҳаммасини кўрасиз, дегандек ишора қилди. Шу пайт ичкари хонадан тасвирчи йигитни эргаштириб уй бекаси чиқди. Иسمи Сурайё экан.

Дўстим аёлга ўғирилди:

— Опа, нима бўлганини энди ўзингиздан эшитайлик.

У четроққа омонатгина ўтирди. Кўнгли тўлиб турган экан шекилли, ҳасратини тўкиб солди:

— Пешонамда ёлғиз ўғлим бор — Маратжон. Яқинда уйлантирувдим. Келиним барака топсин, одобли, фаросатли, қўл-оёғи чаққон. Жоним кириб қолди. Ўғлим ҳам

Қарасам, хув анави шкаф очилмаган, тақинчоқларим ҳам, пулларим ҳам жойида. Бошим қотди. Қўни-қўшнилари билан апоқ-чапоқмиз. Бировнинг уйига қирадиган аҳмоқ болалар йўқ.

— У барабашка, — деди Г ҳарфига ўхшаш темир таёқча билан пиёла синигини текшириб ўтирган физик олим. — Уни

си экан. Шифонер ланг очик, шифтдаги катта қандилда келининг жемпери осилган. Каравотда, шойи ёпқик устида бир даста оппоқ атиргул.

— Ана, тагин гул олиб келибди, — деди Сурайё лабини тишлаб. — Ҳар куни бир даста гул ташлаб кетади қуриб кетгур...

— Демак, бу пари сизнинг келинингизга ошиқ экан, опажон, — деди «Сирли олам» журналида ишлайдиган ёш қалам-каш.

— Қанақасига ошиқ бўлади? — астойдил куюнди Сурайё. — Бировнинг хотинига кўз олайтириш яхши-ми?

Йигит елка қисиб қулди:

— Ҳа, энди, муҳаббатнинг кўзи кўр дейдилар-ку, опа, нимаям қилардингиз...

— Бу машмаша қачон бошланди? — деб сўради кимдир.

— Тўйдан кейин, — деди Сурайё уф тортиб, — келинимнинг кичик чилласи чиқмасиданок тинчимиз бузилди. Худди қасди бордек унинг буюмларини остин-устун қилади. Бир қарасанг, кўрпачалар ерда ағанаб ётган бўлади. Бир қарасанг, тақинчоқларини тўплаб, ёстикча уйиб қўяди. Бир

куни келиним чой қўйгани ошхонага чиқса, чоғумда сув қайнаб турганимиз. Бунақада бир кунмас-бир кун уйимизга ўт қўйиб юборади, ноинсоф. Нима қилишни билмайман. Бошим қотиб қолди.

— Ўғлингиз уйқусида безовта бўлмаётганмикин? Одатда ошиқ парилар кувёга ҳам тинчлик беришмайди.

Сурайё шошиб қолди. Бизларга бирма-бир боқиб чиққач, яна гинахонлик қила кетди:

— Вой, нега унақа дейсиз, ўргилай? Мен Матлубахонни зўрлаб олмаганман. Ўғлим иккаласи уч ой учрашиб, бир-бирини обдон синаб, кейин турмуш қуришган. Келинимдан гумоним йўқ. У бечора ҳам нима қилсин? Кўзга кўринмас бир махлук ҳаётига араллашиб, тунда уйқусини, кундуз кулгусини бузаверса. Ҳар сафар кроватда гул кўрганда йиғлайди, шўрлик. «Ойжон, менда гуноҳ йўқ, илтимос, хафа бўлмаң», деб зорланади.

Сирли олам

Меҳмонлар Матлубанинг ўзи билан ҳам гаплашмоқчи бўлишди. Лекин у уйда йўқ экан, бир-икки кунга отасиникига кетибди.

Анчадан бери бир чеккада жимгина ўтирган эллик ёшлардаги оқсоч киши гапга аралашди.

— Мен тиббиёт техникумида ишлайман. Матлубахон бизда ўқийди. Тиришқоқ, одобли, зийрак қиз. Олдинига тушунмасдан ундан хафа бўлиб ҳам юрдим. Дарс пайтида Матлуба ўтирган столда бехосдан бир кути конфетми, чиройли тортми, пайдо бўлиб қолади. "Бу не қилик, дугоналарингизни чалғитманг", деб уришган бўламан. Кейин билсам, қиз бечорада айб йўқ экан. Қандайдир "номаълум қўл" совға-салом ташлаб кетар экан. Мен фақат кўрганларимни айтдим. Уни қандай изоҳлаш ҳурматли олимларимизга ҳавола. Ижозатингиз билан мен борай, дарсим бор эди.

Домла таъзим қилиб жўнади. Биз қувв билан гаплашиб кўрсак бўларди, дея анча кутдик. Лекин Марат келавермади. Чамаси, у қаллигини қизганиб, шунча маломатга қўйган «рақиб» ҳақида сўзлашни истамасди.

Ҳамма сукутда, худди совуқ маърақада ўтиргандек қарахт ва паришон эди. Эҳтимол, кўпчиликнинг ҳаёлида бир хил сўроқ қарх ураётган бўлса керак: бечора аёлга қандай қўмак берсак экан? Ошиқ парининг қилиқлари қачонгача давом этади?

Ниҳоят, кекса профессор маслаҳат берди:

— Қизим, сизга Аллоҳ сабр берсин. Бундай ҳолатда сабрдан ўзга чора йўқ. Ибтидо бор, интиҳо бор, бир куни бу таъшишлардан албатта қутуласиз.

«Илоё, айтганингиз келсин», деб Сурайё юзига фотиҳа тортиди. Биз ҳам шўрлик онага ёруғ кунлар тиладик...

Бир ойда ўтиб, шу томонга яна йўлим тушди. Сурайё билан Маратдан ҳабар олгани уларникига қириб ўтдим.

— Худого шукр, безоридан қутулдик, — деди гапгин оҳангда Сурайё. — Лекин Матлубахон кетиб қолди...

«Охири ниятига етибди-да», дедим ичимда ва Сурайёни овулган бўлдим.

Саъдулла СИЕЕВ

ПАРИ ОШИҚ БЎЛМАСИН ЭКАН

хурсанд. Отаси ўтиб кетган. Учовлон қора қозонни қайнатиб, тинчгина яшаётган эдик. Бир куни ишдан келсам, эшик очик. Келин ҳунар мактабиди ўқийди. Ўқишдан вақтли қайтибди-да, деган ҳаёлда ичкарига мўраладим. Матлубахон, деб қақирдим. Жавоб бўлмади. Кейин шундоқ ошхонага бош суқдим... Вой, деб қўлимдаги сумкамни ташлаб юбордим. Музлаттич ўрнидан жилиб, остонага келиб қолибди. Ерда идиш-товоқлар сочилиб ётибди. Полга газета ёзилган. Битта бодринг тузланган банка очилибди, қопқоғи худди қоғоздай гижимлаб ташланган. Косада бир шиша ароқ. Эсимни йўқотиб қўяй дедим.

— Ўғлингиз ичмайдами? — деди кимдир.

— Йў-ўқ... Худо сақласин-е, уйгайм олиб келмайди. Бу шиша ўлгур қайдан келди экан, деб ҳайрон бўлдим. Аввалига кўппа-кундуз куни ўғри тушди-микан, деган ҳаёлга бордим.

баъзан полстергейт ҳам дейишади.

— Ўзбекчасига ажина, деб қўя қолинг, домла, — деди ёнимда ўтирган ёш муаллим. — Китобларда кўп ўқиганимиз. Одатда бунақа инсу жинслар вайроналар, хараба жойларда бўлади, дейишарди. Уларнинг оёғи шаҳарга ҳам етибди-да, тавба!

— Шаҳарга келмай ўлсин, — деди энтикиб Сурайё. — Яқинда мени адои тамом қилади у! Шу пайт ётоқхонадан пахта-гулли ликопча учиб чиқиб, шундоққина буғримизнинг тағидан ўтди-ю очик деразадан ташқарига отилди. Салдан кейин ҳовлида қий-чув кўтарилди.

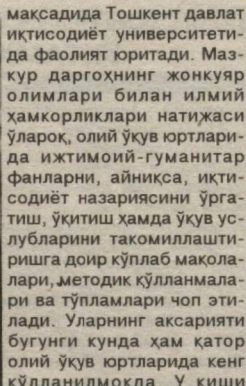
— Ана, кўрдингизми? — деди Сурайё йиғлагудек бўлиб.

— Уйимда бутун идиш қолмади. Қунига битта-битта сини турибди. Вой, худойим-ей, бу не кўргилик?

Беихтиёр ўрнимиздан туриб ичкарига кирдик.

Бу келин-қувнинг ётоқхона-

ОРТИДАН ЯХШИ НОМ ҚОЛДИ

мақсадида Тошкент давлат иқтисодиёт университетида фаолият юрताди. Мазкур даргоҳнинг жонқуяр олимлари билан илмий ҳамкорликлари натижаси ўлароқ, олий ўқув юрларида ижтимоий-гуманитар фанларни, айниқса, иқтисодиёт назариясини ўргатиш, ўқитиш ҳамда ўқув усулларини такомиллаштиришга доир қўллаб мақола-лари, методик қўлланмалари ва тўпламлари чоп этилади. Уларнинг аксарияти бугунги кунда ҳам қатор олий ўқув юрларида кенг қўлланилмоқда. У киши

шнинг эзгу ишларини ҳурмат-эҳтиром билан хотирлашади.

Энг ибратли жиҳати, отам ҳар қандай шароитда ҳам оила масаласини биринчи ўринга қўяр, машҳур шоиримизнинг "Уйда тинчи бўлсин йигитнинг" деган шиорнамо сатрига амал қилиб, онам билан бамаслаҳат иш тутган ҳолда уч ўғил, бир қизни ҳалол ризқ-насиба билан вояга етказди. Волидам ҳам ўқитувчи бўлганликлари боис уйимизда илму маърифатга, айниқса, китобга, адабиётга меҳр-муҳаббат ўзгача руҳда шаклланган эди. Бунга қарангки, ана шу тарбиянинг таъсири сабабми, мен ҳам муаллимлик касбини танладим ва отаонамдан ўрганган бой тажрибаларни бугунги кунда ўз педагогик фаолиятимда қўллаяман. Баъзан ёши каттароқ устозларим "Зиёли инсонларнинг фарзанди эканингиз ҳеч қачон унутма" деганида фахрлиниб қўяман ва имкония борида ана шундай эътироф ва ишончга лойиқ бўлиш учун интиламан.

Бу дунёда шундай инсонлар борки, улар боқий дунёга риҳлат этганларидан сўнг ҳам ортларидан тирикчилигида адо этган хайрли амаллари учун фарзандлари, таниш-билишлари самимий раҳмату миннатдорчилик сўзларини эшитиб юришарди.

Қаҳрамон Абдуллаев ҳам ана шундай яхши ном билан ёдга олинган инсонлардан эди. Отам 1960 йилларда ҳозирги Ўзбекистон миллий университети тарих факультетини тугатиб, йўлланма асосида Андижон давлат педагогика институтини ўқитувчи сифатида иш бошлаган экан. Кейин эса 1964-1967 йилларда Тошкент халқ ҳўжалиги институтининг сиёсий иқтисод кафедраси аспирантурасида тахсил кўргач, илмий изланиш, тадқиқот ўтказиш услубиятини ва йўл-йўригини эгаллаш

Хотира ёғдуси

Ёдимда, қачонки, маҳалламизда ёки қариндош-уруғларимизникида тўй-маърақа, бирон маросим уюштирилса, дадам ҳаммадан олдин бориб, чин дилдан хизматга шайланарди. Айримларга ўхшаб, мен фалон жойда ишлайман, профессорам, деган калондимоғлик қилиб ўтирмадими. Ҳайит, Наврўз байрамлари бўладими, тугилган кунлардами, албатта чин дилдан дуо, тилаклари айтиб, ҳар биримизга атласми, адресми, хуллас, миллий нарсаларни улашарди. Айниқса, оилавий давраларда кечадиган гурун-суҳбатларда ҳаммамизга қарата "Илм олинган болаларим, ўқиган одам ҳеч қачон хор бўлмайди, ҳар доим қўлларингдан келгунича яхшилик қилинганлар, ортингиздан фақат яхши ном қолсин" дея насихат беришни қанда қилмасди.

Дилфуза АБДУЛЛАЕВА,
Тошкент шаҳар Яққасарой
туманидаги 160-мактаб
ўқитувчиси.

АНТИҚА ҲАЙКАЛЛАР

Албатта, қўтилмаган ҳолатларни акс эттирувчи ноанъанавий ҳайкалтарошлик намуналарини дунёнинг деярли барча мамлакатларида учратиш мумкин. Айрим давлатлар бу каби ҳайкалларга бой бўлса, баъзилари шу турдаги ягона ҳайкаллари билан мақтанишади. Бундай ҳайкал намуналари маҳаллий аҳоли қаторида меҳмонлар ва сайёҳларнинг ҳам кайфиятини кўтарди.

УЛКАН САНЧҚИ

Швейцариянинг Веверхридаги Женева кўлининг ўртасида улкан қумуш санчқи сув юзасида қад қериб туради. Ушбу санчқи мамлакатдаги дунёга машҳур Nestle фирмасининг қаерда жойлашганини аңлатувчи синал вази-фасини ҳам ўтайди.

Фирма бу антиқа ҳайкални 1995 йилда шу жойга ўрнатиши баробарида Веверхрида яқин ҳудудда таомлар музейини ҳам очганди.

КЎРИНМАС ОДАМ

Голландиялик кўринмас музикачи концертга кеч қолмокда. У майсазорни кесиб ўтиб, йўлга яқин тўсиқдан

сакраб ўтиш тадориғида турибди. Айтишларича, бу ҳайкални ҳеч ким ўрнатмаган, балки "ўз-ўзидан" пайдо бўлиб қолган!

Умуман олганда, Амстердам кўплаб мўъжизавий композициялари билан шухрат қозонган ва шаҳар айланган сайёҳлардан ҳеч бири бу каби санъат асарларини қайта-қайта томоша қилишдан зерикмайди.

Наргиза СИДДИҚОВА
тайёрлади.

ТАҚДИР ВАФО ҚИЛМАДИ

"Кенжа ўғлим Нодир менинг раъйимга қараб, яқин ўртоғимнинг қизига уйланган эди. Дилбар келинимни отаси яхши кўрган йигити бўлишига қарамай, "Ё мени дейсан, ёки ўша йигитни", деб шарт қўйиб, Нодирга узатган экан. Биз бундан беҳабар эдик. 15 кунлик келинчақ дугонанинг никоҳ тўйига бормасам бўлмайди, деб оёқ тираб олди. Ноилоҳ рози бўлди. Дилбар эса ўғлимга кўнғироқ қилиб, "Тўйдан чиқиб, ота-онамни кўриб келаман ва уйга эртага бораман", дебди. Эртаси куни ҳам келмади. Телефонни ўчириб қўйибди. Онаси иккимиз хавотирланиб, ўртоғимникига бордик. Уларнинг бундан хабари йўқ экан. Аёл кудамизнинг ранги ўчганча, тўйи бўлган қизиникига бориб ҳам келди. Кейин билсак, ўша куни келинимиз собиқ севгилиси билан тил бириктириб қочиб кетибди. Дахшатга тушдик. Бу шум хабарни эшитган ўғлим "Бевафонинг игнадай нарсаси ҳам уйимизда қолмасин", деб унинг кўч-кўронини машинага юклаб, отасиникига ташлаб келди. Шу-шу дўстим билан юз кўрмас бўлиб кетдик.

Тақдир экан-да, ўғлимнинг шундай аҳволга тушишига барибир ўзимни айбдор ҳисоблайман. Оғзи куйган қатикни ҳам пуфлаб ичади, деганларидек умид билан сизларга мурожаат қилаялман. Нодирнинг ёши 26 да. Маълумоти ўрта-маҳсус. Иши тайин. Ёшига мос, яхши инсонларнинг фарзанди бўлган, ҳалол, покиза, ўғлимга бир умр вафодор ёр бўладиган қиз топилса, келин қилардим.

ЗОКИР ота,
Тошкент шаҳри".

КУЁВЛАРИМГА ОФИРИМ ТУШМАСА...

"Олий маълумотли ўқитувчи эдим. Нурбекдан келган совчиларга ота-онам розилик билдиришди. Қайнонам мактаб узоқ бўлгани учун ишлашимиз рухсат бермади. Кетма-кет қизларимиз туғилди. Нурбек топармон-тутармон, тиним бўлмайдиган, оилапарвар йигит эди. Ўшанда у ўзининг шахсий автомашина-

сида ўртоғининг тўйига кетаётганида... автохалокатга учраб, қаза қилди. Уч қизим етим қолди. Йили ўтгач, қайнонам "Бу ҳовли-жой менинг номимга хатланган. Сиз пешонангиздан кўринг, қизларингизни олиб акангизникига кетасизми ёки турмушга чиқасизми, ихтиёрингиз", дея уйдан чиқариб юборди. Кўзимда ёш билан қизларимни етаклаб, акамникига бордим. Бизни кўриб, келинотининг ранглари оқариб кетди ва "Агар эрим сизни болаларингиз билан

уйга киритса, мен кетаман. Энди бир камимиз етимларни боқимиз қолувди", деб эшикни ёпди. Қаерга боришни билмай қолдик. Барибир яхши инсонлар топилди. Узоқ қариндошимнинг кўмағида ижарага уй, боғчадан иш топдим. Албатта қизларимни оёққа турғазини осон бўлмади. Меҳнатим, меҳрим зое кетмади, улар яхши хонадонларга келин бўлишди. Ҳозир катта қизим билан бирга яшайман. Яқинда аёл кудамнинг куёвимга "Қачонгача қайнонамнинг қош-қовоғига қараб яшайсан?", деган сўзларини эшитиб, юрагим музлаб кетди. Ўйлаб-ўйлаб, тахририятга хат ёзишга қарор қилдим. Ёшим 57да. Маълумотим олий. Қизларим ўзидан тинган. 65 ёшгача бўлган, фарзандлари ташвишидан қўтилган, қадримга ета-

диган, моддий таъминланган, диёнатли инсон учраса, қолган умримни бир-галикда тинч-тотув ўтказиш ниятидаман.

МУКАРРАМ ҳола,
Наманган вилояти".

БАХТНИНГ КЕЧИ ЙЎҚ ДЕЙДИЛАР

"Уч ёшимда йиқилиб, оёғим синган эди. Узоқ вақт қайта-қайта доволансам-да, ногирон бўлиб қолдим. Ўнг оёғим калтарок, оқсоқланиб юрардим. Онам келажакимни ўйлаб, мени хунарни бўлсин, деб тикиш-бичиш, тўқиб тўғаракларига олиб борарди. Мактабни аъло баҳоларга тугатиб, тиббиёт институтига ўқишга кирдим. 3-курсда ўқиётганимда онам қаза қилди. Институтни имтиёзли тугатиб, тиббиёт коллежиди дурс бера бошладим. Йиллар оқар сув экан. Дугоналарим оила қуриб, бола-чақали бўлишди. Холамнинг маслаҳати билан "Оила ва жамият" газетаси тахририятга хат ёздим. Бир йил ўтгач, Равшан исмли йигит билан телефон орқали танишдим. Унинг тўрт мучаси соғлом эди. Дастлаб холам Тошкентга бориб, маҳалласидан сўраб-суриштириб келди. Яхши оиланинг фарзанди экан. Равшаннинг биттагина синглиси Гавҳар ҳам ногирон бўлган экан. Тақдири ўзиникига ўхшаш йигитга унаштирилибди. Афсус, тўйи белгилаб қўйилган бир пайтда орага совуқчилик тушибди. Куду тараф "Келин рўзғор ишига ярамайди", деган баҳона билан фотиҳани бўзишди. Шундан сўнг Гавҳар жонига қасд қилибди. Шу сабабми, Равшан ногирон қизга уйланиб, уни бахтли қилишни ният қилибди. Шу тариқа менинг пешонам ярқираб, соппа-соғ йигитга турмушга чиқдим. Ҳозир ниҳоятда бахтиёрман. Қайнона-қайнатам бамаъни инсонлар. Равшан олий маълумотли муҳандис. Бахтимни, тенгимни топишда беғараз хизматини амаман тахририят ходимларига ташаккур.

НАСИБА,
Самарқанд вилояти".

ТАХРИРИЯТДАН:

«Бахтли бўлинг» руникага хат йўллаётган ёки бевосита мурожаат қилаётган фуқаролар паспорт нусхаси ва яшаш жойидан (маҳалла кўмитасидан) маълумотнома тақдим этишлари шарт. Шунингдек, ажрашганлар бўлса, суд қарорининг нусхасини топширишлари талаб этилади.

МУРОЖААТ УЧУН ТЕЛЕФОН: 234-25-46

ГАЗАНДА — ҚИЧИТҚИ ЎТ

Қадимдан халқ табобатида газанда (крапива) қичитқи ўти шифобахш ўсимлик сифатида турли хасталикларни даволашда қўлланиб келинган. Бу доривор ўт барглари гуллаган пайтда қўлга қўлпоқ кийиб териб олинади.

Табобат султони Абу Али ибн Сино газанда ўсимлиги мевасини нафас қисийида, баргини эса қон кетишини тўхтатувчи ва сурги дори сифатида ишлатганлиги манбаларда келтирилган.

Баргидан тайёрланган дамлама, қайнатма ва кукун аллергия ҳамда соч тўкилиши, илдишларини мустаҳкамлашда, шунингдек, бурун қонаганда, кўкрак оғриги, бод, иситма, балғам кўчирувчи, сийдик ҳайдовчи, бавосил касалликлари ва яра-ларни даволашда қўлланилади.

Аллергияда: 2 ош қошиқ қурилган газанда ўти устига 2 стакан қайноқ сув қўйиб, 2 соат давомида дамланади. Дамламадан кунига 4 маҳал ярим стакандан овқатдан ярим соат олдин ичилади.

Соч тўкилиши, илдишнинг мустаҳкамлашда: 500 г қурилган газанда ўти устига ярим литр қайноқ сув қўйиб қайнатилади. Соувандан сўнг сугзичдан ўтказилади. Сочни ювиб бўлгач, шу дамлама билан соч чайилади. Сўнг пахтали дамламага шимдириб, соч илдишига суртилади. Бу муолажа ҳафтада икки марта қўлланилади.

Табиат — дорихона

Дамлама тайёрлаш учун қопқоқли идишга 1 стакан қайноқ сув қўйиб, газанда ўтининг майдаланган баргидан 1 ош қошиқ солинади. Сўнг 1 соат давомида дамланади. Кунига 3-4 маҳал овқатдан ярим соат олдин 1 ош қошиқдан ичилади.

Газанда ўтидан тайёрланган дармондорили чойнинг тайёрланиши куйидагича:

Газанда ўти 20 г, наъма-так меваси 40 г, мойчечак 10 г, ялпиз барги 10 г, ди-стилланган 1 литр сув, асал ёки новотни таъбга кўра, термосга солиб, 12 соат давомида дамланади.

Дармондорили чой шайланганда, камқонликда, толиққанда, жигар хасталигида, болаларга ўсиш даврида, аклий зўриқишда, бош оғриганда кунига 1-2 стакандан ёки 0,5 стакандан, овқатдан ярим соат олдин 3-4 маҳалдан ичилади. Хатто ёз ойлари чанқаганда компот ўрнига ичилса ҳам фойдалидир.

Мухайё АБДУЖАББОРОВА,
доришунос.

МАСЛАҲАТ

• Мебель юзаси узоқ вақтгача чангланмай туришини хоҳласангиз, қуйидаги тавсиямизга амал қилинг: 0,5 литр сувга 1 ош қошиқ сирка, 1 ош қошиқ глицерин аралаштириг. Тайёр бўлган суюқликка юмшоқ матони намлаб, мебель юзаси ва бошқа чанг қўнадиган жойларни артиб чиқинг.

• Хона деворидида гулқоғозларга тушган доғлар ва чирикларни кетказиш учун ўша жойга тиш пастаси суриб қўйинг ва орадан 5-10 дақиқа ўтгач, нам латта билан яхшилаб ишқаланг. Ундан сўнг ўша жойни тоза мато билан артинг.

• Қовурилатган товۇқни пиширишдан 7 дақиқа олдин унга совуқ сув қўйиб юбор-сангиз у сап-сарик ва таранг бўлиб пишади.

• Узоқ вақт давомида ишлатилган ёғоч тахтакаш ўзида зарарли бактерияларни йиға бошлайди. Бундай микроблардан қутулиш учун қуруқ ҳолдаги юзасини кумқоғоз ёрдамида яхшилаб ишқаланг-да, сўнг ювиб, қуриштириб олинг.

Гулноза БОБОЕВА
тайёрлади.

КИМЛИГИНИ АЙТМАДИ...

Огоҳ бўлинг!

— Алло, “Оила ва жамият”ми?
— Худди шундай.
— Мен Наманган шаҳридан кўнги-роқ қиламан. Нотариусда ишлаймман. Кеча бир йигит келиб, шу газетадан эканлигини, ҳуқуқий мавзуларда мақолалар ёзишини айтди.
— Ўзини таништирдими? Иسمى-ша-рифи ким экан?
— Асли Учидан, Муроджонман, деди. Туппа-тузук кийинган, бўйинбоги ҳам бор.
— Ҳўш, хизмат ва сафар гувоҳнома-ларини сўрамадингизми? Мақсади нима экан ўзи?
— Бугўй ўзбекчилик, одамнинг юзи иссиқ, очиги, сўролмадим. Ти-жорат йўли орқали мақолалар уюш-тирармиш. Бизга режа асосида чи-қишлар белгиланганини айтиб, кей-инроқ келишини айтдим. Нима, бун-дай мухбир сизларда ишламайди-ми?
— Йўқ!
(Тахририятга бўлган кўнги-роқ)

икки киши кириб келди-да, ёрдмчининг ёнига бориб, ҳокимни сўради. У секин-гина “Йигилишда, ҳозир тугайди, уэр, кимсизлар?” дедди, ҳалигилардан бири “Тошкентдан, меҳмонмиз, каттанинг ўзлари билади” деб дўқ урди. Ёрдмчи ҳам бўш келмади: “Хўп, меҳмон акалар, исми-шарифларин-гиз, ҳужжатла-рингиз борми ўзи? Мен ким деб таниш-ти-рам-ан сизларни?” Оқ кўйлак, бўйинбогли-си дағдаға қила кетди: “Кимлиги-мизни сўраб ўтиргандан кўра, боғла-нинг-чи, қачон келаркин, вақтимиз зик”...

Шу маҳал залда тadbир бошланиб қолди. Биз ичкарига кириб кетдик. Ан-жуман кўтаринки кайфиятда ўтди. Ле-кин негадир, машварат тугагунча ҳа-лиги димоғдор, ўзини таништиришга оғринган кимсалар кўз олдими-дан кет-мади. Шаҳарга қайтаётганимизда яна эчили, хушмуомала ёрдмчини кўриб қолдик. “Э, нимасини айтасиз, ҳар кун-и шу аҳвол. Билмайман, шунақа тоифа одамлардан безор бўлдик. Аслида та-йинли мақсади йўқ, аммо асабга тегиб,

ишдан қолдиради ҳаммани. Кимлигини сўрасангиз, негадир жони чиқади. Ахир исми-шарифи, вазифаси пешонасига ёзиб қўйилгани йўқ-ку!” дея ёзгириб қолди...

Шундайлар орасида “уддабурон” мухбир-журналистларнинг ҳам учраёт-гани бор гап. Бўлмаса, наманган-лик нотариус опа тахририят-мизга кўнги-роқ қилиб ўтирмас-ди. Энг ачинарлиси, бундай сохта сўмбатли кимсалар-нинг таъмагирлик, товлма-чиликка қўл уришига биз-нинг ўзимиз йўл очиб бермаёпмизми? Ким бўлишдан қатъи на-зар, беш бегона одам ҳузурингизга кириб келсаю салом-алик-дан сўнг ўзини очиқ-ошкора таништирма-са, мақсад-муддо-сини аниқ баён қил-маса, наҳот сизда шубҳа туғилмайди? Хатто ўзгаларнинг ҳақ-хуқуқ, манфаат-ларини ҳимоя қилишга масъул бўлган-лар “Ҳа энди, юзхотирчилик, сўраш но-қулай”, деб турса, бошқаларга нима дейсиз?

Ўқоридаги оддий кўнги-роқ баҳона-сида барча юртдошларимизни яна бир бор огоҳликка чорламоқчимиз. Негаки, ўзини асраганни ўзи асрайди, деган гап бор.

Мохинур ҚОДИРОВА

ТЎЙ БОШҚА, АЗА БОШҚА-КУ!

“Маросим маломат келтирмасин” — 15-сон

Ушбу мақолани ўқиб, унчалик ҳайрон бўлмадим. Нега дейсизми? Чунки Қашқадарёда таъзияда пул тарқатиш, овқат едириш борлигини билардим, лекин бу қадар катта сарф-харажат қилинишини биринчи бор эшитдим. Бизнинг водий тарафларда эса бу бошқачароқ кўринишда, яъни кейинги пайтларда тўйлардагидек, таъзия маросимларида ҳам асосан хотин-қизлар “фаоллик” кўрсатишяпти.

Яқинда Фарғонада яшайдиган бир қариндошимиз эллик ёшида дунёдан ўтиб қолди. Мархума эндиғина бир қизини турмушга узатган, ўғлини унаштириб, тўй қилиш арафасида юрган эди. Тўғри, авваллари ҳам таъзияда қатнашганман. Бироқ бу галгиси жудаям ошиб тушди. Ҳовлида аёллар кўпчилиги боис эркаклар яқин қариндошларни кўчада кутиб олишди. Ичкари уйда эса раҳматининг кизи оғир жудоликка чи-долмай дод солиб йилгар, жигаргўшалари уни овутиб билан овора эди. Бир пайт йигилганлар “Ана, дастурхончям келди”, деб қолишди. Бо-шига оппоқ рўмол ташлаб олган, олтимиш ёшлардаги аёл бандаликни бажо келтирган аёл ётган ҳонага кириб кетди. Ортидан мархуманинг синглиси иккита тугун кўтариб ўтди. Ён-веримда шивир-шивир бош-ланди: “Энди олди-берди, тугун-мугун тарқатиш қизийди”.

Энг қизиги, ичкарида бўлаётган гап-сўзлар эшитилиб турарди: “Ма-нави матолари онам укамнинг тўйига деб йиққанди. Келганларга тар-қатиб юборсангиз, мен яна қаердан оламан? Бир-иккитага берсангиз бўлди-да, илтимос опаюон, қолгани турсин”, дея ялиниб йилгиларди опа-нинг қизи. “Онам шўрлик бу дунёга келиб нима кўрди? Буюм топилади, одамларни рози қилсак, савоби ўзига тегади, тарқатаверинг” дерди сингли. Энди дастурхончининг овози келди: “Рўмоллари камроқ экан, айвондагиларга етмайди, Гўлчеҳра дўкончини чақиринглар, яна олиб келсин”. Бир зумда...тасаввур қилинг, азага келган аёлларнинг қай би-рига мато, қай бирига рўмол теги...

Рост, водийда тўйга келган аёлларга рўмол улашиш русуми азал-дан бор. Минг афсуски, бу одатнинг энди азага ҳам кўчгани кишини ўйлантиради. Эсимда, илгарилари ёши улуғроқ киши оламдан ўтса, беш-ўн нафар кексага оклик тарқатилар, уларни ҳеч ким ичкарига олиб кир-мас, кейинроқ тиланчи ё муҳтожларга бериб юборилар эди. Кечаги таъ-зиядаги кулгули, йўқ, кўйдиргулик воқеаларга эса қандай баҳо бериш мумкин? Наҳот, энди айримлар таъзияга ҳам бирор нарсали бўлиш ил-и-жида боришса? Бу гуноҳ эмасми?!

Ифтихор ЮСУПОВА,
Фарғона филоляти.

Акс садо

МУРОСАЮ МАДОРАНИ ТАНЛАНГ

“Ажралишни истамайман,
аммо...” — 11-сон

Назаримда ажраиш мавзуси ҳозирги кунда оддий ҳолга айланиб қолгандек. “Оила” деган му-қаддас қасрни дабдаба билан қуришадую, фар-зандлар туғилиб, зиммадаги масъулият катта-лашганда арзимас ваз-қорсонлар сабаб уни ба-род қилиб юборишади. Эр-хотин, бординки, қай-нота-қайнона ҳам ўзича ҳақ. Ўртада эса кўзлари жавдираб турган беғуноҳ болалар... Уларнинг тақ-дири билан ҳеч кимнинг иши йўқ.

Халқимизда “Сув ҳам лойқаланиб тина-ди”, деган ибора бор. Икки хил муҳитда тарбия топган, бир-бирини яхши билмайдиган ёшлар оила қуришади. Шу боис аввалбошда тушунмов-чилик, ўзаро келишмовчиликлар юзага келиши табиий ҳол. Лекин, минг афсуски, кўпинча ҳаёт-нинг аччиқ-чуқунини тотган, ёшларга насихат-гўйлик қилиши керак бўлган катталар уларни им-кони борица муросага келтириш ўрнига ўртага нифоқ солишади, арзимас баҳоналарни тўқиб чиқаришади. Оқибатда яхши ниятлар билан қурилган оила кўрғонига дарз кетади.

Мазкур мақолада келтирилганидек, “Йигит-лар оила боқишга тайёр бўлмай туриб, эрлик, оталик вазифаларини тўлиқ англамасдан туриб уйланыпти. Қизлар эса оилага руҳан, жисмонан, маънан тайёр бўлмай, гўё бир кунлик ҳою ҳа-васини амалга ошириш учун турмуш қуришмоқда. Бу ҳолдан сўнг тўйдан кейинги ҳаётнинг яхши кечилишига ким қафолат беради? Ажримлардан етим қолган болаларга ким беминнат гамхўрлик қилади? Бунинг ҳам уволи бор-ку!”

Кексаларимиз тўйда дуога қўл очиб, “Илоё, қўша қаринглар, ували-жували бўлинглар”, дея тилак билдиришади. Ана шундай ёруғ дуола-рининг ижобат бўлиши учун ҳам курашмоқ керак.

Гулноза САИДВАҒО қизи.

СПОРТ...СПОРТ...СПОРТ...

ФИРДАВС ЯНА ЧЕМПИОН

Пойтахтимиздаги “Ўзбекистон” спорт мажмуасида профессионал муайтайчилар ўртасида “Буюк ипак йўли” соврини учун халқаро турнир бўлиб ўтди.

Мусобақада ҳамюртларимиз билан бирга Таиланд, Малайзия, Россия, Литва ва Бразилиядан энг кучли про-фессинал муайтайчилар ғолиблик учун куч синашди.

Мусобақанинг марказий жанги ҳамюртимиз, муайтай бўйича ҳавас-корлар ўртасида уч карра жаҳон че-мпioni, профессионал муайтай бўйи-ча минтақаларо чемпионлик кама-ри соҳиби Фирдавсий Холмуродов ва литвалик Евгений Кауниетис ўртаси-да ўтказилди. Баҳсда Ф.Холмуродов рақибини биринчи раунддаёқ нокаут-га учратди.

Шунингдек, “Буюк ипак йўли” сов-рини учун ўтказилган рейтинг жанг-ларида рингга чиққан Шухрат Ботиров россиялик Евгений Макинни, Азия Назаров таиландлик Чангпуак Ситтер-мусбони, Саидахмад Орипов малайзия-лик Чи Жиан Кайни, Юсуф Иброҳимов эса бразилиялик Марсело Тенориони мағлубиятга учратди.

ШАХМАТЧИЛАРИМИЗ МУВАФФАҚИЯТИ

Брунейда шахмат бўйича ўтка-зилган “Brunei Campomanses Memorial Grandmaster Open — 2012” халқаро турнири самарқанд-лик гроссмейстер Марат Жумаев ғалабаси билан яқунланди.

Мусобақада олти ярим очко жа-ғариб, биринчи ўринни эгаллаган таж-рибали шахматчимиз мезбонлар ва-килини, филиппинлик Жозеф Тургуе-за, вьетнамлик гроссмейстер Дао Тиен ва индонезиялик Андида Питрани ма-ғлубиятга учратиб, ўз ҳамюртлари Жа-хонгир Воҳидов, Тоҳир Воҳидов, фи-липпинлик Стивен Яп Ким, ҳиндистон-лик Динеш Шарма ва Жаа Шрирам би-лан дуранг ўйнади.

Халқаро тоифадаги спорт устаси Жахонгир Воҳидов ҳам мусобақа да-вомида 6,5 очко жағғариб, қўшимча кўрсаткичлар бўйича иккинчи ўринни эгаллаган бўлса, яна бир гроссмейс-теримиз Тоҳир Воҳидов олти очко би-лан кучли тўртликдан жой олди.

Интернет манбалари асосида
Илхом ЖУМАНОВ тайёрлади.

Муассислар: Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси, «Болалар ва оилаларни қўллаб-қувватлаш» ассоциацияси (Болалар жамғармаси) ва «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармаси

Тахририятга келган қўлёзмалар муаллифларга қайтарилмайди. Реклама материаллари мазмунини учун тахририят жавобгар эмас.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Тошкент, Буюк Тўрон кўчаси, 41-уй. Босишга топшириш вақти — 15:00. Босишга топширилди — 15:00.

E-mail: oilavajamiyat@sarkor.uz

ISSN 2010-7609

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент — 100000. Амир Темуэр кўчаси 1-тор кўча, 2-уй. Мўлжал: Олой бозори ёнида

Бош муҳаррир:
Норқобил ЖАЛИЛОВ

Навбатчи муҳаррир — Санжар РУСТАМОВ
Саҳифаловчи — Оқил РАҲМОНОВ
Мусаххилар — Саидгани САЙДАЛИМОВ,
Гулноза БОБОЕВА

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида
0169-рақам билан 11.01.07 да рўйхатга
олинган. Буюртма Г — 428. Формати А-3,
ҳажми 2 табок. Адади — 10790. Баҳоиси кели-
шилган нархда.

ОБУНА ИНДЕКСИ — 176

Қабулхона: (тел/факс) 233-28-20
Котибият: 234-76-08
Мухбирлар: 233-04-50
«Оила» бўлими: 234-25-46

Web-site: oilavajamiyat.uz

1 2 3 4 5